

Výzkum vztahu interiérových preferencí a osobnosti architektů (2020–2021)

Ačkoli předchozí výzkum grafické kreativity architektů (viz kapitola 3.1) neprokázal statisticky významnou souvislost mezi osobnostními charakteristikami a výtvarným projevem při řešení architektonického zadání, tato skutečnost neoslabuje relevanci pokračujícího zkoumání vztahu mezi autorskou architektonickou kompozicí, jejími tvůrci a esteticko-funkčním vnímáním ze strany uživatelů prostoru.

V praxi bývá výběr architekta ze strany klientů obvykle determinován kombinací osobního doporučení a vizuální reference na základě realizovaných projektů. Tento přístup však může být potenciálně zatížen rizikem osobnostní nekompatibility mezi architektem a klientem. Pokud by neexistovala korelace mezi osobnostní strukturou architekta (např. temperamentem, dominantními rysy) a charakterem jeho tvorby, lze předpokládat, že by se část klientely mohla dostat do komunikačního nesouladu s architektem již v raných fázích návrhového procesu, což by mohlo vést k narušení spolupráce či k nerealizaci projektu.

S cílem zahájit testování hypotézy o souvislosti mezi osobnostním profilem architektů a jejich preferencemi v oblasti interiérové estetiky byl 17. května 2019 realizován pilotní psychologický workshop ve spolupráci se Spolkem architektov Slovenska (SAS). Akce proběhla v bratislavské centrále SAS. Součástí experimentální části workshopu byl tzv. test interiérových preferencí, jehož metodika spočívala v individuálním seřazení 16 fotografických

záznamů reprezentujících různé interiérové styly dle osobní preference účastníků.

Cílem testování bylo ověřit, zda existují opakovatelné vzorce preferencí, které by bylo možné korelovat s osobnostními rysy účastníků (např. temperamentem, typologickou strukturou). Tento typ dat může v budoucnu posloužit k vývoji diagnostických nástrojů, které by umožnily predikci kompatibility mezi klientem a architektem na základě esteticko-osobnostní afinity.

Každá z fotografií byla na rubové straně opatřena číselným označením, které následně umožnilo vytvoření číselné řady reprezentující preferenční pořadí jednotlivých architektů. Tyto číselné řady bylo možné dále statisticky porovnávat a analyzovat shody či rozdíly v preferencích účastníků.

Fotografický materiál pro tento pilotní průzkum poskytla architektka Veronika Haroldová, autorka publikace *Styly interiérů* vydané v roce 2017 nakladatelstvím Baron. Publikace obsahovala rovněž popisy, jak jednotlivé interiérové styly údajně působí na osobnosti, které si je volí do svých domácností [10]. Tyto popisy však vycházely pouze z autorčina subjektivního pohledu, a proto nebylo možné je využít pro validní psychologickou interpretaci v rámci výzkumu. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto opustit analogový způsob testování a přejít na digitalizovanou podobu, která umožní plnohodnotné kvantitativní vyhodnocení.

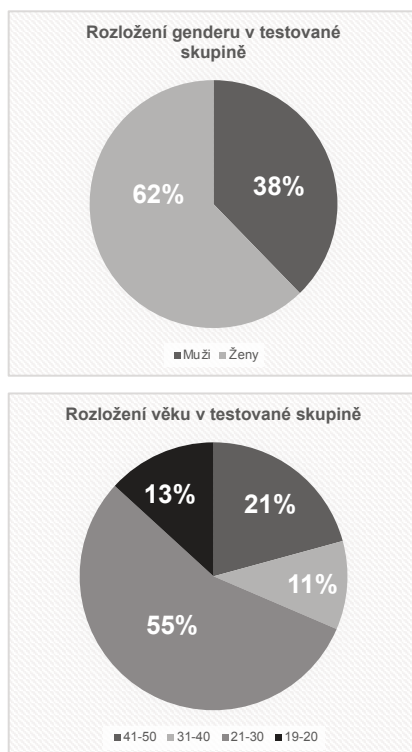
První testovací sada interiérových fotografií (duben 2020 – listopad 2021)

Testovaná skupina: 159 architektů

Počet zapojených zemí: 1 (Česká republika)

Počet testů: 2

- Test interiérových preferencí (ODIS)
- Cattellův osobnostní dotazník

57

První testovací sada fotografií interiérů byla sestavena architektkou Veronikou Haroldovou. Na základě její odborné supervize byly interiéry klasifikovány do pěti základních typologických souborů, přičemž každý soubor obsahoval čtyři reprezentativní styly. Výjimku tvořil eklektický styl, který jakožto kombinace více stylových prvků byl zastoupen čtyřmi samostatnými variantami. Výsledná klasifikace byla následující:

- Venkovský soubor
- Romantický soubor
- Eklektický soubor
- Moderní soubor
- Avantgardní soubor

Tato struktura umožnila systematické zařazení jednotlivých fotografií do předem definovaných esteticko-stylových kategorií, které byly následně využity pro analýzu preferencí účastníků výzkumu.

Styly

Venkovský	Romantický	Avantgardní
Cottage styl	Zámecký styl	Industriální styl
Styl Provence	Středomořský styl	Retro styl
Moderní venkov	Koloniální styl	High-tech styl
Eko styl	Etno styl	Glamour styl
Moderní	Eklektický	
Moderní styl	Eklektický styl	
Minimalismus	Eklektický styl	
Skandinávský styl	Eklektický styl	
Městská elegance	Eklektický styl	

58

Pro analýzu dat byl použit nástroj ODIS (Otevřený Diagnostický Systém), který byl navržen psychologem Olegem N. Mazurovem, CSc., členem výzkumného týmu. Tento systém umožňuje systematické vyhodnocování vztahů mezi osobnostními charakteristikami a preferenčními volbami na základě kvantitativně zpracovatelných dat. Jak již bylo uvedeno výše, jednotlivé parametry byly uspořádány do pěti hodnotových souborů, které sloužily jako rámec pro další interpretaci získaných výsledků.

ODIS

ODIS	Hodnotová integrita	Otevřený diagnostický systém
Soubory:	Hodnotová identifikace	5
Oblast:	Hodnotová orientace	Interiér
Položky:	Hodnotové preference	20
Cíl:		Ověřit souvislost Interiérové identifikace architektů s jejich osobností

Venkovský styl (Zdroj: Veronika Haroldová)

Cottage

Moderní venkov

Provence

Eko

Moderní styl

Moderní

Minimalismus

Skandinávský

Městská elegence

Romantický styl

Zámecký

Koloniální

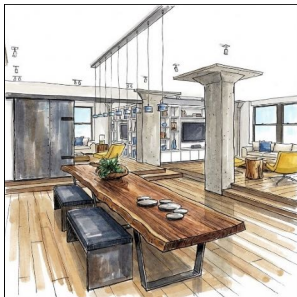

Středomořský

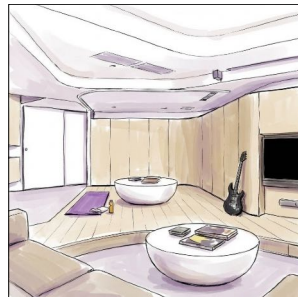

Etno

Avantgardní styl

Industriální

High-tech

Retro

Glamour

Eklektický styl

Eklektický

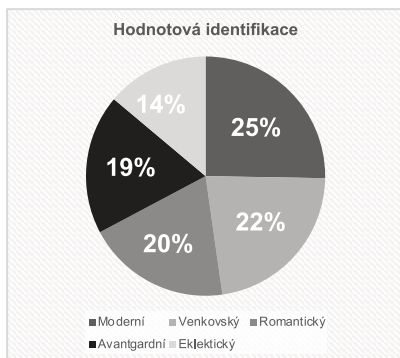
Eklektický

Eklektický

Eklektický

Preferencce souborů	%
Moderní	25,3
Venkovský	22,5
Romantický	19,5
Avantgardní	18,9
Eklektický	13,9

Na základě analýzy získaných dat lze konstatovat, že rozložení preferencí mezi jednotlivé interiérové soubory bylo relativně vyrovnané. Nejvyšší počet preferencí byl zaznamenán u souboru reprezentujícího moderní styl, což může naznačovat jeho obecně vyšší míru akceptace nebo estetického souladu s aktuálními profesními či kulturními normami v architektonické komunitě.

Druhá testovací sada interiérových fotografií (březen 2022 – září 2024)

Testovaná skupina: 192 architektů

Počet zapojených zemí: 2

Počet testů: 2

- Test interiérových preferencí (ODIS)
- Cattellův osobnostní dotazník

Vzhledem ke skutečnosti, že během testování první sady interiérových fotografií byla architektonickou komunitou opakovaně zpochybňována reprezentativnost a kvalita jednotlivých stylových zástupců a zároveň bylo zjištěno, že použitý obrazový materiál publikovaný v dané knize nemusí splňovat požadavky autorského práva pro výzkumné účely, bylo přistoupeno k revizi výběru podkladů.

Za tímto účelem byla oslovena doc. Mgr. Art. Jana Potiron, ArtD., proděkanka Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara a odbornice v oblasti interiérové tvorby, aby zajistila výběr nových, odborně garantovaných vizuálních reprezentací jednotlivých interiérových stylů. Autorská práva k nově vybranému souboru fotografií byla následně zajištěna Fakultou stavební ČVUT v Praze pro účely dalšího výzkumu.

Doc. Potiron vymezila šest základních interiérových souborů, které byly dále reprezentovány čtyřmi obrazovými zástupci v rámci každé kategorie:

- Venkovský styl
- Romantický styl
- Přírodní styl
- Moderní styl
- Avantgardní historizující styl (dekorativní, luxusní)
- Avantgardní čistý styl (minimalistický)

Styly

Venkovský	Romantický	Přírodní
Moderní venkov	Etno boho	Přírodní
Provence	Zámecký	Asijský
Cottage	Koloniální	Přímofský
Rustikální selský	Romantický	Etno
Moderní	Avantgardní historizující	Minimalismus
Moderní	Art Deco	Futurismus
Skandinávský	Historizující	Industrial
Městská elegance	Glamour	Retro
Eklektický	Postmoderna	

K vyhodnocení dat byl opět využit nástroj ODIS (Otevřený diagnostický systém), přičemž seznam hodnotících parametrů byl v rámci této fáze výzkumu nově strukturován do šesti hodnotových souborů reflektujících rozličné aspekty estetických a funkčních preferencí.

ODIS

ODIS	Hodnotová integrita	Otevřený diagnostický systém
Soubory:	Hodnotová identifikace	6
Oblast:	Hodnotová orientace	Interiér
Položky:	Hodnotové preference	24
Cíl:		Ověřit souvislost Interiérové identifikace architektů s jejich osobností

Moderní styl

Moderní

Městská elegace

Skandinávský

Eklektický

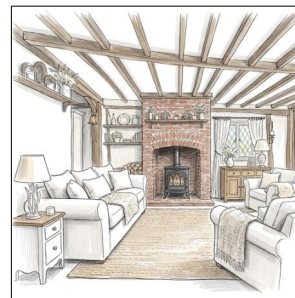
Venkovský styl

Moderní venkov

Provence

Cottage

Rustikální selský

Romantický styl

Etno boho

Zámecký

Koloniální

Romantický

Přírodní styl

Přírodní

Přímořský

Asijský

Etno

Avantgardní historizující styl

Art Deco

Glamour

Historizující

Postmoderna

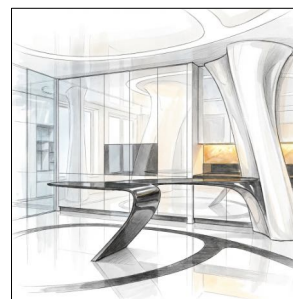
Avantgardní čistý styl

Minimalismus

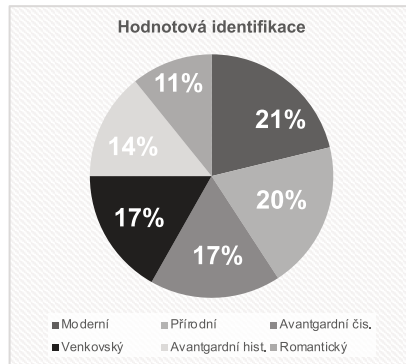
Industrial

Futurismus

Retro

Preference

Preference souborů	%
Moderní	21,2
Přírodní	19,6
Avantgardní čistý	17,4
Venkovský	16,8
Avantgardní historický	14,2
Romantický	11,0

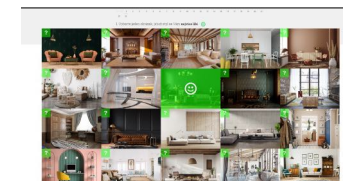
Ve druhé fázi výzkumu testovaná skupina opět vykazala preferenční dominanci moderního souboru, který byl upřednostněn před ostatními hodnotovými kategoriemi.

Testovací aplikace

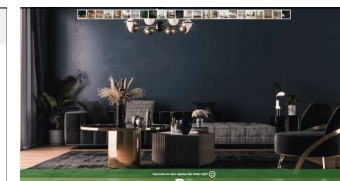
Pro realizaci obou průzkumů byla využita totožná webová aplikace, která umožňovala standardizované zadávání a sběr dat napříč jednotlivými testovanými skupinami.

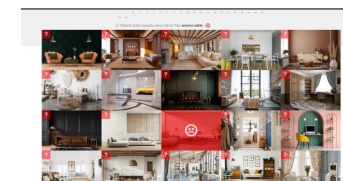
Hlavní strana testovací aplikace

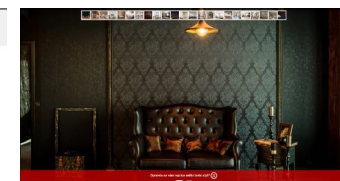
Výběr kladných preferencí

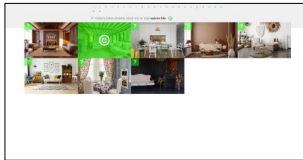
Detail interiéru

Výběr negativních preferencí

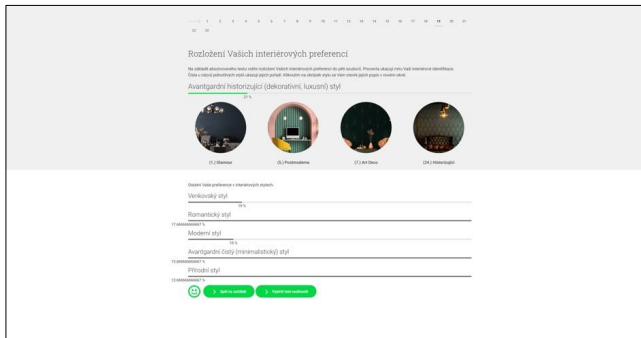
Detail interiéru

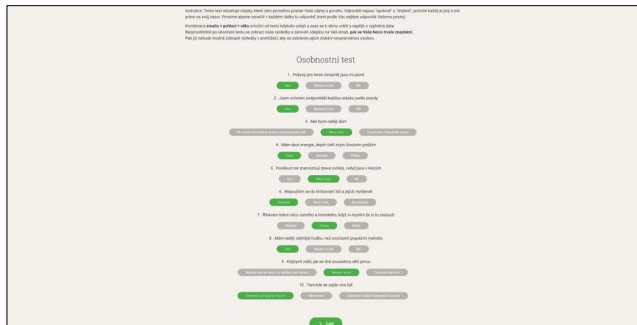
Zúžená voľba pozitívnych preferencií

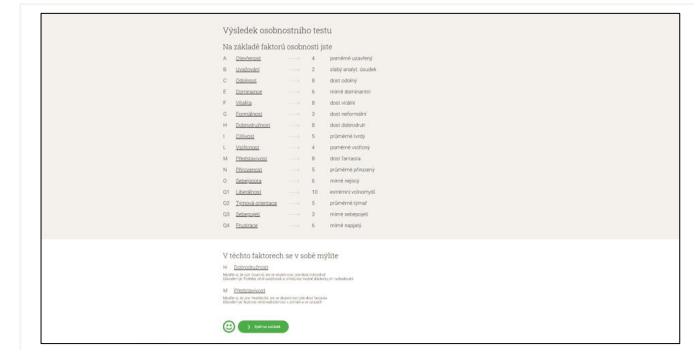
Zúžená voľba negatívnych preferencií

Výsledky

Cattel – Mazurov test osobnosti

Výsledky testu Cattell – Mazurov

Porovnání výsledků a závěry

	První testování	Druhé testování
Počet účastníků	159	192
Počet fotografií	20	24
Mužů	60	51
Žen	99	141
Hodnotová identifikace	Moderní soubor 25,3 %	Moderní soubor 21,2 %
Počet korelací osobnosti (Cattel)	5127	8656
Počet korelací interiéru	419	488
Počet společných korelací	163	245
Počet lidí se společnou korelací	80	116
Podobná osobnost	40,6 %	47,2 %
Podobné preference	3,3 %	2,67 %
Shoda osobnosti a preferencí	1,29 %	1,34 %

Na základě možnosti realizovat dvě nezávislá šetření (na dvou různých sadách fotografií a ve dvou oddělených výzkumných souborech) bylo možné porovnat výsledky získané od celkového počtu respondentů $N = 335$, přičemž 16 osob se zúčastnilo obou testování.

Výsledky obou průzkumů byly překvapivě konzistentní. Bez ohledu na velikost testovaného souboru se ukázalo, že přibližně **50 %** účastníků nemělo ve zkoumané skupině žádného jiného jedince, který by vykazoval současně vysokou shodu jak v osobnostních charakteristikách, tak v interiérových preferencích. Druhá polovina sice měla v rámci výzkumného vzorku respondenta, s nímž sdílela obě dimenze shody, nicméně pravděpodobnost výskytu takového jedince byla statisticky velmi nízká.

Z pohledu korelačních výstupů lze shrnout, že v průměru každý účastník výzkumu vykazoval významnou osobnostní shodu s přibližně **32 až 45 respondenty**. V případě interiérových preferencí byla však tato shoda pozorována v průměru pouze s 2,5 až 2,6 respondenty. Tento výrazný rozdíl naznačuje, že preference interiérového stylu mohou být vysoce individuální a jen slabě provázané s osobnostními rysy.

Tato zjištění mohou být interpretována ve světle známého psychologického postulátu „**Čím častěji člověk něco vidí, tím víc se mu to líbí**“ (Zajonc, 1968, in Butler-Bowdon, 2012).

Aplikovaná psychologie architektury (1. vydání)
Kniha IV.
Psychologie navrhování architektury

© Karel Smejkal, všechna práva vyhrazena.
Sazba a zlom Concept 42
Jazyková korektura Renata Doleželová
Tisk Tribun EU, s. r. o., Cejl 32, 602 00 Brno
Vydal Concept 42, Praha

ISBN: 978-80-88059-35-6

Distribuci tištěné knihy zajišťuje firma Kosmas.